



IQLIM O'ZGARISHINING O'ZBEKISTON TABIATIGA VA IQTISODIYOTIGA TA'SIRI

Abdurashidova Shabbona

Annotatsiya: Mazkur maqolada iqlim o'zgarishining O'zbekiston hududiga ko'rsatgan ekologik va iqtisodiy ta'siri yoritilgan. Unda iqlim isishining sabablari, suv resurslari va qishloq xo'jaligiga ta'siri, shuningdek, iqlim o'zgarishiga moslashish strategiyalari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: iqlim o'zgarishi, ekologik xavf, suv resurslari, qishloq xo'jaligi, moslashuv strategiyasi.

Аннотация: В статье рассматривается влияние изменения климата на природу и экономику Узбекистана. Освещаются причины глобального потепления, его воздействие на водные ресурсы и сельское хозяйство, а также стратегии адаптации к изменяющимся климатическим условиям.

Ключевые слова: изменение климата, экологическая опасность, водные ресурсы, сельское хозяйство, стратегия адаптации.

Annotation: This article examines the impact of climate change on Uzbekistan's nature and economy. It discusses the causes of global warming, its effects on water resources and agriculture, and strategies for adapting to changing climate conditions.

Keywords: climate change, environmental risk, water resources, agriculture, adaptation strategy.

So'nggi o'n yilliklarda global iqlim o'zgarishi butun insoniyat uchun jiddiy xavf tug'dirayotgan eng dolzarb ekologik muammolardan biriga aylandi. Yer atmosferasidagi issiqxona gazlarining ortib borishi, sanoat va transport chiqindilarining ko'payishi, o'rmonlarning kesilishi natijasida global haroratning oshishi jarayoni tezlashdi. Birlashgan Millatlar Tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, oxirgi yuz yilda sayyoradagi o'rtacha harorat 1,1 darajaga ko'tarilgan. Ushbu jarayon O'zbekistonning iqlim sharoitiga ham bevosita ta'sir ko'rsatmoqda.

O'zbekiston Markaziy Osiyo mintaqasida joylashgani sababli kontinental iqlimga ega. Bu hududda yoz oylarida havo harorati juda yuqori, qishda esa sovuq bo'ladi. Iqlim o'zgarishi natijasida bu farq yanada keskinlashib, ekstremal haroratlar soni oshmoqda. So'nggi yillarda kuzatilgan uzoq muddatli qurg'oqchilik, to'satdan





yogʻingarchilik va chang boʻronlari tabiiy ekotizimlar hamda iqtisodiyot tarmoqlariga salbiy taʼsir koʻrsatmoqda. Eng koʻp zarar koʻrayotgan sohalar — suv xoʻjaligi, qishloq xoʻjaligi, energetika va sogʻliqni saqlash tizimidir. Suv resurslarining kamayishi Oʻzbekiston uchun eng muhim ekologik muammolardan biridir. Amudaryo va Sirdaryo havzalaridagi suv oqimining qisqarishi, muzliklarning erishi va daryo sathining pasayishi sugʻoriladigan yerlarda suv tanqisligini kuchaytirmoqda. Bu esa qishloq xoʻjaligi hosildorligining pasayishiga, tuproq shoʻrlanishining ortishiga va oziq-ovqat xavfsizligiga tahdid tugʻdirmoqda. Iqlim oʻzgarishi bilan bogʻliq qurgʻoqchilik va suv tanqisligi Oʻzbekiston iqtisodiyotining qishloq xoʻjaligi tarmogʻiga bevosita zarba bermoqda, chunki mamlakat aholisi uchun asosiy bandlik va oziq-ovqat manbai aynan shu soha hisoblanadi.

Iqlim oʻzgarishining iqtisodiy oqibatlarini ham sezilarli. Energetika tizimida suv sathi pasaygani sababli gidroelektr stansiyalari quvvati kamaymoqda. Shu bilan birga, havo haroratining ortishi sovutish tizimlariga talabni oshirib, elektr energiyasiga yuklamani kuchaytirmoqda. Qishloq xoʻjaligidagi hosildorlik pasayishi esa iqtisodiy oʻsishni sekinlashtiradi. Oʻzbekiston Respublikasi Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim oʻzgarishi vazirligi maʼlumotlariga koʻra, iqlim oʻzgarishidan kelib chiqadigan zarar mamlakat YAIMining 2–3 foizigacha boʻlishi mumkin. Iqlim oʻzgarishiga moslashish va uni yumshatish boʻyicha Oʻzbekiston hukumati tomonidan qator strategik hujjatlar qabul qilingan. 2019-yilda “Iqlim oʻzgarishiga moslashish milliy strategiyasi”, 2021-yilda esa “Yashil iqtisodiyotga oʻtish strategiyasi” tasdiqlangan. Ushbu dasturlar doirasida suvni tejash texnologiyalarini joriy etish, energiya samaradorligini oshirish, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish va ekologik monitoring tizimini kuchaytirish nazarda tutilgan. Bundan tashqari, “Yashil makon” loyihasi orqali daraxt ekish, choʻllanishga qarshi kurashish, shahar ekologiyasini yaxshilash choralari ham amalga oshirilmoqda.

Oʻzbekiston iqlim oʻzgarishiga qarshi xalqaro miqyosdagi tashabbuslarda faol ishtirok etmoqda. Mamlakat Parij bitimi ishtirokchisi sifatida issiqxona gazlarini kamaytirish majburiyatini olgan. Shuningdek, Orolboʻyi mintaqasida ekologik muhitni tiklash, yangi yashil hududlar yaratish va aholining ekologik madaniyatini oshirish boʻyicha keng koʻlamli ishlar olib borilmoqda. Birlashgan Millatlar Tashkiloti Bosh Assambleyasida Oʻzbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyev tomonidan ilgari surilgan “Orolboʻyi mintaqasini ekologik innovatsiyalar hududiga aylantirish” tashabbusi jahon





hamjamiyatida keng e'tirof etildi. Iqlim o'zgarishiga moslashish jarayonida aholining ekologik ongi va mas'uliyatini oshirish muhim ahamiyat kasb etadi. Ekologik ta'limni rivojlantirish, yoshlarni tabiatni asrash ruhida tarbiyalash, ommaviy axborot vositalarida ekologik mavzularga keng o'rin berish orqali ijtimoiy ongni shakllantirish kerak. Faqat davlat siyosati bilan emas, balki jamiyatning har bir a'zosi ekologik mas'uliyatni his etgandagina barqaror natijalarga erishish mumkin.

Xulosa qilib aytganda, iqlim o'zgarishi O'zbekistonning tabiati va iqtisodiyotiga jiddiy ta'sir ko'rsatmoqda. Suv tanqisligi, qurg'oqchilik, hosildorlikning pasayishi va energetik muammolar bu jarayonning asosiy oqibatlaridir. Shu bois, mamlakatning asosiy vazifasi iqlim o'zgarishiga moslashish siyosatini chuqurlashtirish, ekologik texnologiyalarni keng tatbiq etish va xalqaro hamkorlikni kuchaytirishdan iborat. O'zbekistonning uzoq muddatli barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishida iqlim siyosati hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Sh. M. Mirziyoyev. *Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi*. – Toshkent: “O'zbekiston” nashriyoti, 2022.
2. O'zbekiston Respublikasi Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o'zgarishi vazirligi. *“Iqlim o'zgarishiga moslashish milliy strategiyasi”*, Toshkent, 2019.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ–5064-son qarori. *“Yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida”* (2019-yil 4-oktabr).
4. BMT Atrof-muhit dasturi (UNEP) va O'zbekiston Respublikasi hamkorlikdagi hisobotlari, 2021–2023-yillar.
5. www.uznature.uz – O'zbekiston Respublikasi Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o'zgarishi vazirligi rasmiy sayti.

